

megszerzését szavatoss. per után eszközölheti, véleményünk oda terjed, hogy ezen szavatossági per eldöntéseig a főpernek nemcsak eldöntése, de még tárgyalása is függőben tartandó. Mert a megszerzés célja: az ellenfél általi megtekintethet. Ennek pedig az aggályok kijelölhetése, mi utóbbi periratilag történik. Így semmi ratiója nem volna a 189. §. intézkedésének, ha a főper tárgyalásának felfüggesztése is nem vétetnék impliciten elrendeltnek. A bizonyító fél esetleges roszhiszeműsége ellen az ellenfélnek semmi fegyvert nem ad a törvény. Pedig könnyen meglehet, hogy a provocált harmadik személy összejátszik a bizonyító féllel a per húzása céljából. Vegyük a dolgot gyakorlatilag. Sommás ügyben alperes, hogy a pert roszhiszeműen késleltesse, egyszerűen osztat egy másolatot, melynek eredetije állítólag harmadik személynél van. A szavatossági kérelemnek kellene helyt adni, felperest már ezért is a rendes perre utasítani. Ha úgy magyaráztatik a törvény, hogy a főper bírósága nem illetékes a szavatossági perre nézve, összejátszás esetében in infinitum húzhatja a pert. Hisz a törvény mivel sem egyensúlyozza e törekvét. De azon esetben is, ha, mi véleményem szerint a helyes, a mi eljárásunk alapján az vétetik, hogy a főper bírósága illetékes a szavatossági perre nézve, mily bosszantó huzavonás lehetséges ez esetben is, mi ellen nincs fegyvere az ellenfélnek. Mert a bizonyító fél aggályosít, megindítja az állítólagos birtokos ellen, ki talán segéde a késleltetésben, a szavatossági pert, és ad graceas kalendás huzza a főpert. A német CPO. (395. §.) iparkodik elejét venni a főper roszhiszemű késleltetésének. A főper felfüggesztésének feltétele a) hogy a bizonyító fél az okirat tartalmát lehetőleg pontosan és teljesen bemutassa, b) miszerint okadatolja (glaubhaft zu machen) hogy az okirat a harmadik személy birtokában van, c) miszerint okadatolja, mily jogalapon kötelezhető a harmadik az okirat felmutatására (Der Grund ist glaubhaft zu machen).

Másrészt a bíróság záros határidőt tűz a bizonyító félnek az okiratnak per utáni beszerzésére. Sőt a főperbeli ellenfél követelheti a főper tárgyalásának folytatását még a kitűzött határidő lefolyta előtt is: ha a 3. elleni per már befejeztetett, vagy ha a bizonyító fél a 3. elleni kereset megindítását, vagy e per folytatását vagy annak kényszer utján végrehajtását késlelteti; végre ha a bíróság azon meggyőződéshez jutna, miszerint a bizonyító fél csakis a főper késleltetése végett támadta meg a 3. személyt (396., 398. §§.). Perrendünk, valamint nem intézkedik a szavatossági pernek a főperre való hatályáról, ugy nem ad védvet kezébe az ellenfélnek a bizonyító fél esetleges visszaéléseivel szemben. Mi azon kérdést illeti, vajon elegendő-e bizonyító fél állítása, avagy szükséges-e demonstrálása, vagy éppen teljeshitű bebizonyítása annak, hogy az okirat a 3. birtokában van, véleményünk oda hajol, hogy teljes bizonyíték szükséges. Mert az idézett §. így szól: »ha valamely fél által bizonyítékul használt okirat eredetije egy harmadik személy birtokában van«. Perben csak az: van, a mit tagadás ellenében az állító bizonyító. S bármily rendkívüli nehéz is lesz sok esetben ily onus probandi, különösen, ha a 3. személy tagad, nem akarja felmutatni az okiratot stb., már azon okból is hajolunk e nézet felé, hogy védgátul szolgáljon alaptalan perhuzás ellenében; hogy ezen horror vacui-tól tátongó szakasz sutjaiban a roszhiszeműség ne üzhesse vétkes játékát. A ptrs tárgyában készült új javaslat megfelelő szakaszai szóról szóra megegyeznek az 1868. LIV. t.-cz. fentárgyalt szakaszaival. Történelmi piatás. Az indoklás egy beütvel sem áraszt világot a szöveg homályára. Meg sem emlékezik egy szóval sem e szakaszokról.

Az autorítások iránti köztisztlet fentartása értelmi szükségszerűség. De lege lata a gyakorlat érdekében gyakran jobb, hogy a kevésbé vigilans szem előtt elfedve maradjon, mi a törvénytörvény füve alatt aluszsa mythikus álmát. Két körülmény, mely nem ritkán elkedvetlenít a bonczolgotó törvénytörvénymagyarázókatól.

Caveant consules az új perrend készítésénél!

Az „alapító“ fogalma a magyar kereskedelmi törvény szerint. *)

Részünkről az értekezőt többségének, valamint az idézett írók azon felfogását, mely szerint alapítók azok, kik a tervezetet aláírják, feltétlenül helyesnek s magának a keresk. törvénynek szavaival és szellemével feltétlenül összeegyeztethetőnek egyáltalában nem tartjuk. Mielőtt azonban ellenvetéseinket érvényesítenők s pozitív fogalom meghatározást megkísértenénk, legyen szabad a kérdés előmozdítása céljából egy külföldi jogesetre hivatkozni:

1877. elején nagy feltűnést keltett Angliában a Twycross versus Grant-féle per, melyben részvénytársasági alapítók az 1867-ki Companies Act 38. czikke alapján elmarasztaltattak. Ezen cikk rendel, hogy minden társasági tervezetben és minden részvény-aláírással vonatkozó felhívásban kiteendő, mindazon szerződések adatai kapcsolatban a szerződő felek neveivel, melyeket a társaság vagy annak alapítói, igazgatói vagy meghatalmazottjai az illető tervezet vagy felhívás kibocsátása előtt kötöttek, mi ha elmulasztott, csalárdtság forog fen az alapítók, igazgatók, stb. részéről azon részvényesek irányában, kik ily tervezet vagy felhívás alapján részvényeket aláírtak, feltéve hogy az említett szerződésekről tudomással nem bírtak. (Every Prospectus of a Company, and every Notice inviting Persons to subscribe for Shares in any Joint Stock Company, shall specify the Dates and the Names of the Parties to any Contract entered into by the Company, or the Promoters, Directors, or Trustees thereof, before the Issue of such Prospectus or Notice, whether subject to Adoption by the Directors or the Company, or otherwise; and any Prospectus or Notice not specifying the same shall be deemed fraudulent on the Part of the Promoters, Directors, and Officers of the Company knowingly issuing the same, as regards any Person taking Shares in the Company on the Faith of such Prospectus, unless he shall have had Notice of such Contract). A hozott ítélet élénk megtámadtatásban részesült nevezetesen egy névtelen röpiratban, melynek czime: »Observations on the Object and Effect of Section 38 of the Companies Act 1867. By a Solicitor. London, Stevens and Sons 1877.« A röpirat különösen azért kelt ki az ítélet ellen, mert alapítók (Promoters) gyanánt oly személyek is marasztaltattak el, kik a társasági tervezetet (Memorandum of Association) alá nem írták, holott más angol törvényekből kitűnik, miszerint alapítók alatt csak azok értendőek, kik a tervezetet aláírták. Ezen érvelés azonban visszaautasított más oldalokról, s az ítélet pártfogás alá vétetett nevezetesen a londoni Economist által, mely 1877. évi ápril 6-ki számában kiemeli, miszerint más törvények felfogása nem lehet mérvadó, annyival kevésbé, mert ha csak az tekintetnek alapítónak, a ki a tervezetet aláírta s csak ez vonathatnék felelősségre, akkor a valódi alapítók soha nem volnának azonosak a tervezet aláíróival, s az egész nem volna más, mint komédia; már pedig nem lehet feltételezni, hogy a törvényhozók és bírák ily komédiát előmozdítani szándékoznának: »As to the argument, that the word Promoters, according to the analogy of other Acts of Parliament, must mean the persons subscribing the memorandum of association, we must say, that in the absence of any interpretation clause to that effect, we see no good reason why such analogies should be resorted to. »Promoter« is certainly a word in popular use as applied to persons concerned in the formation of public companies, and even if the same word is used technically in other Acts of Parliament, it would be a strong thing for Judges, in the absence of an interpretation clause, to give it a technical meaning here. Besides the whole policy of legislation like the present is clearly to go behind the technicalities, and affect with responsibility the real persons concerned in getting up a company. It is the latter who ought really to be answerable as trustees for the shareholders, as it is they, who really invite shareholders to subscribe. If technical meanings are to be given, we may be quite sure, that the clever people who get up companies in the City, would invariably raise up a screen between themselves and the public. The real promoters and trustees would always be different from what they appeared to be, and it cannot be supposed that our legislators and Judges intend to promote such a comedy.«

Mi magyarok szeretünk a külföldre hivatkozni. Ime egy külföldi kommentár az alapító azon fogalmához, melyet az értekező többsége felállított. A mit a londoni Economist hangsúlyoz, a magyar keresk. törvény szempontjából szintén tökéletesen áll, s nevezetesen kétségtelen, hogy (a mint az különben az értekezőben is kiemeltetett)

*) Az első közleményt l. lapunk múlt heti számában.